

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 08
Rotel 0801

DOM
2013-06-12
Stockholm

Mål nr
T 9569-12

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Solna tingsrätts dom 2012-10-02 i mål T 7805-11, se bilaga A

KLAGANDE OCH MOTPART

Diskrimineringsombudsmannen
Box 3686
103 59 Stockholm

Ombud: Jur. kand. Anna Rosenmüller Nordlander och Jur.kand. Laine Nõu Strömberg
Diskrimineringsombudsmannen
Box 3686
103 59 Stockholm

KLAGANDE OCH MOTPART

Veolia Transport Sverige AB, 556042-4391
Box 1820
171 24 Solna

Ombud: Advokat Anders Karlsson
Box 3388
103 68 Stockholm

SAKEN

Diskrimineringsersättning

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten fastställer tingsrättens dom.
 2. Var och en av parterna ska svara för sina rättegångskostnader i hovrätten.
-

Dok.Id 1080307

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 670 90	08-561 671 09	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd8@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har yrkat att hovrätten ska förplikta Veolia Transport Sverige AB (Veolia) att till var och en av [REDACTED] och [REDACTED] utge 100 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 7 november 2011 tills full betalning sker. DO har vidare yrkat att Veolia ska förpliktas ersätta DO fullt ut för rättegångskostnaderna i tingsrätten.

Veolia har yrkat att hovrätten endast tillerkänner [REDACTED] diskrimineringsersättning med 15 000 kr. Veolia har vidare yrkat ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten.

Parterna har bestritt varandras ändringsyrkanden och yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

PARTERNAS TALAN I HOVRÄTTEN

Parterna har åberopat samma grunder och omständigheter som vid tingsrätten och utvecklat sin talan på i allt väsentligt samma sätt som de gjorde där. Utredningen är således densamma som vid tingsrätten. Ljud- och bildupptagningar av förhören i tingsrätten har spelats upp.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Hovrättens prövning omfattar dels frågan om även [REDACTED] blivit utsatt för diskriminering på grund av [REDACTED] uppträdande, dels frågan om diskrimineringsersättningens storlek. Hovrätten gör följande bedömning.

Av 6 kap. 3 § diskrimineringslagen (2008:567) följer, såvitt nu är av intresse, att om den som anser sig ha blivit diskriminerad visar omständigheter som ger anledning att anta att han eller hon har blivit diskriminerad, det är svaranden som ska visa att någon diskriminering inte har förekommit. Bestämmelsen medför enligt uttalanden i praxis en presumtionsregel för att diskriminering har skett (se NJA 2006 s. 170). I det

aktuella målet är det således Veolia som ska visa att [REDACTED] inte blivit utsatt för diskriminering i samband med den aktuella händelsen. Veolia har i denna del anfört att det faktum att [REDACTED] inte förstår svenska och att det inte finns något samband mellan att [REDACTED] vidrört hennes ben och hennes etniska tillhörighet, talar mot att hon utsatts för diskriminering.

DO har gjort gällande att [REDACTED] slagit till [REDACTED] ben i samband med att han tilltalade henne angående en av bussens stoppknappar. Till skillnad mot bestämmelsen i 6 kap. 3 § diskrimineringslagen gäller vid denna bedömning vanliga regler om bevisbörda och beviskrav. Även om såväl [REDACTED] och [REDACTED] berättat om att [REDACTED] utdelade ett slag mot hennes ben finner hovrätten inte att detta påstående, mot [REDACTED] bestridande, har bevisats i målet. Att [REDACTED] i syfte att ta bort [REDACTED] ben vidrört henne kan som Veolia anfört inte anses ha kränkt hennes etniska tillhörighet. Det är emellertid utrett att [REDACTED] kort därefter fällde yttranden mot både [REDACTED] och [REDACTED] och att hon då förstod ordet taliban. Det är vidare utrett att [REDACTED] därefter översatte vad [REDACTED] hade sagt för [REDACTED] Hovrätten delar därför tingsrättens uppfattning att även [REDACTED] diskriminerats med anledning av sin etniska tillhörighet. Vad Veolia anfört medför inte att presumptionen för att även [REDACTED] utsatts för diskriminering har brutits. Såväl [REDACTED] som [REDACTED] är således berättigade till diskrimineringsersättning.

När det sedan gäller diskrimineringsersättningens storlek gör hovrätten följande överväganden. Enligt förarbetena till diskrimineringslagen bör utgångspunkten vid beräkningen av diskrimineringsersättningens storlek vara allvaret i den överträdelse av lagens bestämmelser om diskrimineringsförbud som skett. Överträdelsens art och omfattning bör beaktas, vari både den drabbades intresse av att reglerna upprätthålls och den personliga upplevelsen av kränkning som överträdelsen innebär bör vägas in. Överträdelsen bör vidare vara allvarligare när ett åsidosättande av lagen får mer ingripande konsekvenser, t.ex. om den som diskriminerats därigenom förlorar ett arbete eller en bostad eller möjlighet till utbildning. Det har särskilt framhållits att ju allvarligare överträdelse, desto högre bör diskrimineringsersättningen vara och att denna effektivt ska motverka överträdelser av lagen (se prop 2007/08:95 s. 398 f.).

Detta har också fått ett tydligt genomslag i praxis vad gäller diskriminering i arbetslivet (se AD 2010 nr 91 och AD 2011 nr 2). Det framgår vidare av förarbetena att det för att uppnå en avskräckande effekt mot diskriminering kan vara av betydelse hur stor omsättningen är i den näringsverksamhet i vilken någon har diskriminerats (a. prop. s. 399).

■■■■■ intoleranta uttalande mot ■■■■■a och ■■■■■ har, även om det skett i en för honom stressad situation, utan tvivel inneburit ett personligt obehag för ■■■■■ och ■■■■■. Hovrätten delar dock tingsrättens uppfattning att diskrimineringen inte medfört några ingripande konsekvenser av praktisk art för dem. Hovrätten finner inte heller att diskrimineringen tagit sig ett skändligt uttryck eller varit ägnad att väcka allmän uppmärksamhet. Som tingsrätten har funnit ska ersättningen redan av den anledningen bestämmas till ett avsevärt lägre belopp än det som DO har yrkat. Svea hovrätt har i en dom den 12 november 2012 i mål T 9222-11 bedömt en situation då en kvinna missgynnats som homosexuell genom att hon nekats boka tid vid vårdcentralen för utredning av remiss till en fertilitetsenhet. Hovrätten bestämde i det målet diskrimineringsersättningen, efter jämkning, till 30 000 kr. Den diskriminering som ■■■■■ och ■■■■■ utsatts för har enligt hovrättens uppfattning inte varit lika kännbar som i det avgörandet. Hovrätten ansluter sig därför till den bedömning av praxis som redovisats i tingsrättens dom och den bedömning som tingsrätten har gjort beträffande diskrimineringsersättningens storlek.

DO har vitsordat Veolias uppgifter om de relativt omfattande åtgärder som bolaget vidtagit sedan den aktuella diskrimineringen kom till bolagets kännedom. Att Veolia vidtagit så pass kraftfulla åtgärder för att hantera situationen visar enligt hovrättens uppfattning på diskrimineringslagens genomslag. Det innebär också att det i det här fallet saknas skäl att höja diskrimineringsersättningen av den anledningen att Veolia är ett stort företag med hög omsättning. Hovrätten, som delar den bedömning som tingsrätten har gjort även i denna fråga, finner emellertid inte att de åtgärder som Veolia vidtagit utgör skäl för att jämka diskrimineringsersättningen.

Inte heller beträffande rättegångskostnaderna vid tingsrätten gör hovrätten någon annan bedömning än den som tingsrätten har gjort. När det gäller rättegångskostnaderna här finner hovrätten, med beaktande av att bägge parter endast haft viss framgång i målet, att vardera part ska bära sin rättegångskostnad.

Sammanfattningsvis innebär hovrättens bedömningar att tingsrättens dom inte ska ändras i någon del.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2013-07-10.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Magnus Göransson, hovrättsråden Kjell-Olof Wennström och Birgitta Bylund Uddenfeldt samt tf. hovrättsassessorn Dan Leeman, referent.

SOLNA TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2012-10-02
Meddelad i
Solna

Mål nr
T 7805-11

PARTER

KÄRANDE

Diskrimineringsombudsmannen
Box 3686
103 59 Stockholm

Ombud: Jur.kand. Laine Nõu Strömgren och Jur.kand. Anna Rosenmüller Nordlander
Diskrimineringsombudsmannen
Adress som ovan

SVARANDE

Veolia Transport Sverige AB, 556042-4391
Box 1820
171 24 Solna

Ombud: Advokaten Anders Karlsson
Advokatfirman Axelsson & Karlsson AB
Box 3388
103 68 Stockholm

DOMSLUT

Veolia Transport Sverige AB ska till var och en av [REDACTED] och [REDACTED] betala diskrimineringsersättning med 20 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 7 november 2011 till dess betalning sker.

Veolia Transport Sverige AB ska ersätta Diskrimineringsombudsmannens rättegångskostnader med 27 250 kr, varav 26 510 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

Dok.Id 485674

Postadress Box 1356 171 26 Solna	Besöksadress Sundbybergsvägen 5	Telefon 08-561 658 00 E-post: solna.tingsratt@dom.se www.solnatingsratt.domstol.se	Telefax 08-83 50 66	Expeditionstid måndag – fredag 08:30-16:00
---	---	---	-------------------------------	---

BAKGRUND

Den 14 januari 2010 framförde busschaufför [REDACTED] anställd i Veolia Transport Sverige AB (nedan Veolia), buss 12 från hållplatsen Stenby till sluthållplatsen Vipptorp i Eskilstuna kommun. Med på bussen var [REDACTED] och [REDACTED]. De hade med sig sin son som låg i barnvagn och de satt vid platsen för barnvagnar. De var på väg till tågstationen, för att åka och hälsa på [REDACTED] släktingar i Örebro. [REDACTED] satt närmast väggen med ena foten på elementet vilket gjorde att hennes knä var i jämnhöjd med en stoppknapp. Hon kan därför ha råkat komma åt stoppknappen med sitt ben. [REDACTED] stannade bussen eftersom någon återkommande tryckte på stoppknappen och eftersom han fått problem med att stänga dörrarna. Han gick bakåt i bussen till [REDACTED] och [REDACTED]. Parterna är ense om exakt vad som då utspelade sig.

Parterna är ense om att [REDACTED] under bussresan blev utsatt för trakasserier som hade samband med hans etniska tillhörighet och religion av [REDACTED] genom att [REDACTED] sa till [REDACTED] något i stil med att han kunde "åka hem till talibanland". Parterna är även överens om att då [REDACTED] är anställd av Veolia ansvarar Veolia enligt 2 kap. 12 § andra stycket diskrimineringslagen (2008:567) för diskrimineringen. Veolia är därför skyldigt att utge diskrimineringsersättning till [REDACTED].

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är av uppfattningen att [REDACTED] blev utsatt för ytterligare trakasserier och att även [REDACTED] blev utsatt för trakasserier.

Efter händelsen har Veolia ostridigt vidtagit vissa åtgärder. I slutet av april månad 2010 blev Veolia genom affärschefen i Eskilstuna, [REDACTED] informerade om den anmälan om diskriminering som [REDACTED] och [REDACTED] hade gjort till DO. Direkt efter mottagande av anmälan kontaktade [REDACTED]

och biträdande personaldirektör [REDACTED] busschauffören [REDACTED] för att utreda vad som hade hänt. [REDACTED] informerades om att hans uppträdande var oacceptabelt och i direkt strid med Veolias värdegrund och bolagets diskrimineringspolicy. [REDACTED] fick den 16 juni 2010 en skriftlig varning av arbetsgivaren. Vid samma tid bestämdes det också att [REDACTED] skulle genomgå en särskild utbildning om kundbemötande, vilken han också gjorde våren 2011.

[REDACTED] agerande och anmälan om diskriminering föranledde Veolia att kalla bolagets samtliga chaufförer i Eskilstuna till ett flertal arbetsplatsmöten under 2011. Syftet med dessa möten var att framhålla vikten av ett gott bemötande av resenärer, vilket även inkluderar ett absolut förbud mot trakasserande eller diskriminerande behandling.

Det som hade skett föranledde även Veolias affärschef [REDACTED] att ta direkt kontakt med [REDACTED] för att per telefon be om ursäkt men även för att framföra en önskan om att få komma hem till den drabbade familjen för att överbringa blommor och ge en redogörelse för Veolias inställning till det inträffade.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

DO har yrkat att tingsrätten förpliktar Veolia att till var och en av [REDACTED] och [REDACTED] utge diskrimineringsersättning för kränkning med 100 000 kronor. På beloppet har ränta enligt 6 § räntelagen yrkats från den 7 november 2011 (dag för delgivning av stämning) till dess betalning sker.

Veolia har medgett att betala diskrimineringsersättning till [REDACTED] med 15 000 kr jämte ränta på det sätt som yrkats. Övriga yrkanden har bestritts. Sättet att beräkna ränta har dock vitsordats. För det fall tingsrätten skulle finna att även [REDACTED] blivit utsatt för diskriminering har Veolia vitsordat ersättning om 15 000 kr som skälig i och för sig.

Parterna har även yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER

DO

[REDACTED] som är anställd av Veolia, har kränkt [REDACTED] och [REDACTED] värdighet genom att dels skrika, uttala sig nedsättande och göra en obscen gest mot dem, dels slå [REDACTED] på knäet så att det gjorde ont. Detta utgör ett missgynnande av [REDACTED] och [REDACTED] som har samband med deras etniska tillhörighet och religion. Kränkningen måste utan vidare ha stått klar för [REDACTED] Veolia har därigenom utsatt [REDACTED] och [REDACTED] för etniska trakasserier och har brutit mot diskrimineringsförbudet för den som tillhandahåller tjänster. Veolia ska därför förpliktas att betala diskrimineringsersättning till dem i enlighet med 5 kap. 1 § diskrimineringslagen. Det finns inte skäl att jämka diskrimineringsersättningen. Det yrkade beloppet är skäligt med hänsyn till att det är fråga om en allvarlig kränkning.

Veolia

Veolia medger att [REDACTED] blivit utsatt för trakasserier och att Veolia är skyldigt att utge diskrimineringsersättning till honom. [REDACTED] kan dock inte anses ha blivit utsatt för trakasserier eftersom hon inte förstod svenska och eftersom [REDACTED] riktade sig till [REDACTED] med sitt uttalande. [REDACTED] har inte slagit [REDACTED] på benet, utan endast med en öppen hand föst bort hennes ben från stoppknappen för att förhindra att hon skulle fortsätta att komma åt den. Detta hade inget samband med [REDACTED] etniska tillhörighet.

Den begärda diskrimineringsersättningen om 100 000 kr är för hög. Kränkningen har till sin art och omfattning varit begränsad. [REDACTED] har endast vid ett tillfälle blivit utsatt för en verbal kränkning.

Det finns skäl att jämka diskrimineringsersättningen med anledning av att Veolia har vidtagit rättelse och agerat snabbt och kraftfullt i syfte att förebygga att liknande händelser sker i framtiden. Veolia har inte försökt undandra sig sitt ansvar. Vidare har [REDACTED] vid det aktuella tillfället haft nedsatt förmåga att kontrollera sitt handlande på grund av sinnesrörelse.

Vid en sammantagen bedömning av kränkningen och skälen för att jämka diskrimineringsersättningen är 15 000 kr ett skäligt belopp, vilket medges respektive vitsordas.

UTVECKLING AV TALAN

DO

[REDACTED] och [REDACTED] kommer från Syrien. Vid tillfället bar [REDACTED] slöja och [REDACTED] skägg.

[REDACTED] svor och skrek att någon tryckte på stoppknappen. Han gick bakåt i bussen och slog [REDACTED] på knäet så att det gjorde ont. [REDACTED] uppfattade [REDACTED] beteende som hotfullt och hon blev därför rädd och upprörd. Han sa till dem båda ungefär att "om ni inte kan tala svenska eller bo i Sverige så kan ni åka tillbaka till talibanerna" eller "talibanland". Vidare svor han åt dem och kallade dem för idioter. [REDACTED] påpekade att han kan svenska och bad [REDACTED] behandla dem med respekt och tillrättavisa dem på ett normalt sätt. [REDACTED] sa då att "jag skiter i det", kallade [REDACTED] för idiot igen och fortsatte att svära och vifta med armarna. Han gjorde också en obscen gest i backspeglarna. [REDACTED] översatte [REDACTED] uttalanden för [REDACTED] förstod även vissa av orden på svenska, exempelvis ordet taliban.

[REDACTED] och [REDACTED] upplevde det som att alla passagerare i den fullsatta bussen tittade på dem och flera passagerare viskade och pekade åt deras håll under den fortsatta resan. [REDACTED] uttalade sig nedsättande om [REDACTED]

[redacted] och [redacted] i ett sammanhang där han betedde sig hotfullt och våldsamt. [redacted] och [redacted] upplevde obehag av detta och kände sig kränkta och förnedrade. Detta ska enligt förarbetena till diskrimineringslagen beaktas som försvårande omständigheter vid bestämmandet av diskrimineringsersättningen.

Möjligheten till jämkning ska tillämpas restriktivt och jämkning bör inte förekomma annat än i rena undantagsfall. Vid allvarliga kränkningar kan jämkning komma ifråga endast i mycket särpräglade undantagssituationer. I målet är fråga om en allvarlig kränkning. Även om det är bra att Veolia tilldelat [redacted] en varning och vidtagit andra åtgärder minskar dock inte den kränkning [redacted] [redacted] och [redacted] utsatts för.

Veolia

Den aktuella dagen var vädret kallt och det var halt väglag. Redan från start stördes färden av återkommande stoppsignaler som fick stopplampan att tändas på bussens instrumentbräda, vilket i sin tur tvingade chauffören att för varje stopp öppna och stänga bussdörrarna trots att ingen skulle kliva av. [redacted] var därför mycket stressad.

Vid ett stopp gick det inte att stänga bussdörrarna. [redacted] gick därför bakåt i bussen för att försöka lösa problemet. Han såg då att [redacted] hade sitt knä mot stoppknappen och han föste därför undan hennes knä med en öppen hand. [redacted] [redacted] hade inte någon diskriminerande avsikt och hade gjort likadant även även om hon hade haft svensk härkomst. Även om DO skulle ha visat omständigheter som ger anledning att anta att diskriminering har förekommit har Veolia i vart fall vederlagt att dessa haft samband med etnisk tillhörighet. När [redacted] föste undan [redacted] knä sa hennes make [redacted] något som [redacted] [redacted] inte förstod. Detta provocerade fram en reaktion hos [redacted] som svarade [redacted]; "du kan åka hem till ditt talibanland" eller något liknande. Efter att ha fällt dessa ord gick han tillbaka till förarsätet och [redacted]

[REDACTED] och [REDACTED] fortsatte färden några hållplatser till. Efter den inledande ordväxlingen mellan [REDACTED] och [REDACTED] sa [REDACTED] [REDACTED] inte något mer. Inte heller gjorde [REDACTED] några obscena gester gentemot [REDACTED] och [REDACTED].

Varken [REDACTED] eller [REDACTED] blev avvisade från bussen. [REDACTED] [REDACTED] agerande har inte haft förnedrande eller skändliga inslag, inte varit ägnat att framkalla allvarlig rädsla för liv och hälsa, inte riktat sig mot någon med särskilda svårigheter att värja sig och inte eller varit ägnad att väcka allmän uppmärksamhet. Dessa kriterier används för att bedöma allvarligheten i kränkningen.

UTREDNINGEN

DO har som bevisning åberopat partsförhör under sanningsförsäkran med [REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED].

[REDACTED] har berättat i huvudsak följande. Hon kom till Sverige för ca fyra år sedan. Händelsen utspelade sig när hennes son var endast en månad gammal och det var första gången som hon åkte buss med barnvagnen. Hon var svag i kroppen efter graviditeten. Hon lade upp sitt ben på elementet i bussen eftersom det var mycket kallt ute. Chauffören stannade plötsligt bussen och kom gåendes bakåt i den. Han gick sedan och satte sig igen men kom kort efteråt tillbaka, varvid han slog till hennes knä utan att säga något först. Hon blev då förvånad och rädd. Han började sedan tala högljutt på svenska med [REDACTED]. Hon förstod endast orden taliban och Afghanistan. Chauffören var arg och gjorde rörelser med händerna och fortsatte att ropa medan han gick tillbaka till sin plats. Hon frågade sin make vad chauffören hade sagt om Afghanistan och talibaner, eftersom hon förstod att det hade något samband med terrorism. [REDACTED] förklarade att chauffören hade sagt att de skulle åka hem till Afghanistan och talibanerna på grund av att hennes ben hade kommit åt stoppknappen. Genom backspegeln såg de att chauffören visade dem fingret, vilket

gjorde henne mycket upprörd. Alla passagerare tittade på dem och hon kände sig kränkt eftersom det hela berodde på att hon bar sjal och hennes make skägg. Hon ville genast kliva av bussen men [REDACTED] sa att de var tvungna att stanna kvar eftersom de annars inte skulle hinna med tåget. De fortsatte därför till den hållplats som de hade tänkt åka till. När de hade stigit av bussen gick de förbi bussens främre del. Då såg de att chauffören gjorde någon slags rörelse eller gest med händerna mot dem. Hon började gråta och hade ont i knäet under två timmar efter händelsen. Efter händelsen åker hon ogärna buss – speciellt då hon är ensam – eftersom hon är rädd för att bli kränkt på samma sätt igen. Hon promenerar hellre än att utsätta sig för risken att på nytt möta samma chaufför.

[REDACTED] har berättat i huvudsak följande. Han är designingenjör och imam i Eskilstuna. När de klev på bussen reagerade han på att chauffören inte var särskilt trevlig. Chauffören hälsade exempelvis inte på dem. Han satt närmast mittgången och hans hustru närmast fönstret. Efter att de passerat en eller två hållplatser gick chauffören bakåt i bussen och det såg ut som att denne letade efter något. Kort efter att chauffören återvänt till sin plats kom denne tillbaka igen och böjde sig då ned framför honom och slog hårt på [REDACTED] knä, utan att säga något först. Det var inte så att chauffören endast föste bort knäet. När han ifrågasatte varför chauffören hade gjort så, kallade chauffören honom för idiot. Han ifrågasatte det sätt på vilket chauffören tilltalade dem och försökte lugna ned situationen. Chauffören svarade med ”om ni inte kan svenska kan ni åka tillbaka till talibanland”. Han översatte vad chauffören hade sagt för [REDACTED] som var upprörd och grät. Chauffören gick därefter tillbaka till sin plats, samtidigt som han kallade dem idioter på nytt samt sa fula ord och gjorde gester. De såg i backspegeln att chauffören även pekade fingret åt dem. Alla passagerare i bussen såg och hörde händelsen. När de hade klivit av bussen gjorde chauffören en gest som skulle visa att de var galna eller dumma i huvudet. Eftersom han är imam är det många som vet vem han är i Eskilstuna. Han kände sig kränkt och blev skrämmd av chauffören. Han slutade åka buss efter händelsen för att undvika att möta chauffören igen. [REDACTED] sa att hon hade ont i sitt knä under ett par timmar efteråt.

Veolia har som bevisning åberopat vittnesförhör med [REDACTED] som har berättat i huvudsak följande. Under färden var det någon som hela tiden tryckte på stoppknappen, men ingen klev av bussen vid hållplatserna. Vid en hållplats var det någon som tryckte på stoppknappen precis när han skulle köra iväg, vilket gjorde att han inte kunde stänga dörrarna. Han gick därför bakåt i bussen och upptäckte att [REDACTED] hade sitt ben på värmeelementet och han förstod då att hon kunde ha kommit åt knappen med sitt knä. Han sa till henne att hon skulle ta bort knäet och petade lite på det. [REDACTED] sa då något som han inte förstod. Han gick baklänges tillbaka mot förarplatsen och sa samtidigt något i stil med att [REDACTED] skulle åka tillbaka till ”talibanland”. Han använde förmodligen det uttrycket på grund av att [REDACTED] hade skägg och någon slags särk på sig. De andra personerna i bussen hörde detta. Han menade inte vad han sa och han brukar inte uttrycka sig på det viset, det bara for ur honom. Det var halt på vägarna och han blev stressad av att behöva öppna och stänga dörrarna i onödan. Han hade inte betett sig annorlunda om [REDACTED] och [REDACTED] hade haft svensk härkomst. Det stämmer inte att [REDACTED] försökte lugna ned situationen. Såvitt han kan minnas visade han inte fingret i bussen. Han gjorde dock det när [REDACTED] och [REDACTED] hade klivit av bussen.

DOMSKÄL

Tvisten i målet gäller frågan om Veolia ska betala diskrimineringsersättning till [REDACTED] och [REDACTED] på grund av diskriminering i form av etniska trakasserier. Tingsrätten har först att bedöma vad som kan anses vara utrett i målet i fråga om de faktiska omständigheterna och därefter att ta ställning till om diskriminering har förekommit mot både [REDACTED] och [REDACTED]. Slutligen har tingsrätten att pröva frågan om diskrimineringsersättningens storlek.

De faktiska omständigheterna

[REDACTED] och [REDACTED] har med undantag för vissa detaljer lämnat överensstämmande berättelser om händelsen på bussen. De har enligt tingsrättens mening avgett trovärdiga berättelser och det finns inget som tyder på att de haft anledning att falskeligen anklaga [REDACTED] för att ha agerat på det angivna sättet. [REDACTED] har vidgått vissa för honom mindre fördelaktiga omständigheter men har haft en mindre tydlig minnesbild av händelseförloppet än [REDACTED] och [REDACTED]. Tingsrätten anser att det mot bakgrund av såväl [REDACTED] och [REDACTED] som i viss mån [REDACTED] egna uppgifter är utrett att [REDACTED] har slagit till [REDACTED] knä, att han sagt att de båda kunde åka ”tillbaka till talibanland”, att han kallat dem för idioter samt att han gjort en obscen gest mot dem när han kom tillbaka till förarplatsen. Tingsrätten har därmed att ta ställning till om [REDACTED] agerande utgör diskriminering i diskrimineringslagens mening.

Har diskriminering förekommit?

I 1 kap. 4 § punkten 3 diskrimineringslagen definieras trakasserier som ”ett uppträdande som kränker någons värdighet” och som har samband med bl.a. etnisk tillhörighet eller religion. Trakasserier kan avse fysiskt, verbalt eller annat uppträdande. Denna diskrimineringsform är uppbyggd kring några centrala begrepp: missgynnande, oönskat beteende, insikt samt orsakssamband mellan missgynnandet och diskrimineringsgrunden. De aktuella handlingarna ska innebära missgynnande i form av skada eller obehag och på så sätt kränka den enskildes värdighet. Beteendet ska vara oönskat, och det är den utsatte som avgör om beteendet har varit oönskat och kränkande. Den som trakasserar måste ha insikt om att beteendet kränker någon på ett sätt som kan utgöra diskriminering. Beträffande orsakssambandet föreligger enligt förarbetena ett sådant när diskrimineringsgrunden är en av flera faktorer som utgör orsaken till den missgynnande behandlingen, vilket i lagtexten uttrycks genom att uppträdandet ”har samband” med en diskrimineringsgrund (prop. 2007/08:95 s. 489 och 492 f.).

Det står enligt tingsrättens mening klart att [REDACTED] och [REDACTED] har blivit utsatta för ett missgynnande, att missgynnandet utgjort ett oönskat beteende och att [REDACTED] haft insikt om det kränkande inslaget i sitt agerande. Veolia har dock invänt att [REDACTED] inte har blivit utsatt för trakasserier eftersom hon inte förstod svenska och därmed inte kan ha blivit kränkt av [REDACTED] kommentarer. Eftersom [REDACTED] enligt vad tingsrätten funnit utrett hade ett aggressivt kroppsspråk, slog till [REDACTED] knä samt fällde yttranden mot dem båda varvid [REDACTED] förstod ord som ”taliban”, är det enligt tingsrättens mening uppenbart att [REDACTED] förstod vad som hände och upplevde händelsen som kränkande. Att så är fallet har även framgått av den berättelse som hon har lämnat i tingsrätten.

Vad gäller orsakssambandet medför [REDACTED] uttalanden om ”talibanland” och vad han själv har anfört beträffande [REDACTED] utseende och klädsel att orsakssambandet är uppfyllt. Veolia har invänt att [REDACTED] agerande när han tog bort [REDACTED] knä från elementet inte hade något samband med hennes etniska tillhörighet. Händelseförloppet måste dock enligt tingsrättens mening bedömas i sin helhet och [REDACTED] övriga agerande kan inte betraktas skiljt från hans uttalanden, som anspelade på etnisk tillhörighet. Det saknar betydelse att [REDACTED] antagande att [REDACTED] och [REDACTED] härstammar från Afghanistan inte är korrekt.

Av det sagda framgår att utredningen inte tillåter någon annan slutsats än att [REDACTED] agerande kränkte [REDACTED] och [REDACTED] värdighet och att hans agerande hade samband med deras etniska tillhörighet. [REDACTED] och [REDACTED] har således utsatts för diskriminering för vilken Veolia är skyldigt att betala diskrimineringsersättning.

Diskrimineringsersättningens storlek

Av 5 kap. 1 § diskrimineringslagen följer att Veolia ska betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen av förbudet mot diskriminering innebär. DO har yrkat att Veolia till var och en av [REDACTED]

■ och ■ ska betala 100 000 kr i diskrimineringsersättning. Veolia har medgett att betala 15 000 kr till ■ och vitsordat samma belopp som skäligt i och för sig avseende ■

I tidigare diskrimineringslagstiftning var påföljden skadestånd föreskriven vid överträdelse av diskrimineringsförbudet. Skadeståndet var avsett att ge kompensation åt den som diskriminerats, men även att avskräcka från överträdelse. Skadeståndet vid diskriminering var således avsett att fylla delvis andra ändamål än skadestånd i andra sammanhang. I praxis gjordes avseende ersättningsbeloppets storlek vissa jämförelser med ersättningsnivåerna vid kränkning på grund av brott. Det medförde att de ersättningsnivåer som dömdes ut regelmässigt var lägre än vad DO hade yrkat (jfr t.ex. rättsfallet NJA 2006 s. 170).

Genom 2008 års diskrimineringslag har skadeståndet ersatts av påföljden diskrimineringsersättning. Genom införandet av en ny påföljd är ersättningens preventiva funktion avsedd att markeras. En uttrycklig målsättning i detta avseende är att domstolarna ska undvika att göra direkta jämförelser med de ersättningsnivåer som tillämpas i mål om kränkingsersättning enligt skadeståndslagen (a. prop. s. 391).

Utgångspunkten för diskrimineringsersättningens storlek ska enligt förarbetena vara allvaret i överträdelsen, varvid överträdelsens art och omfattning bör beaktas. I detta ska både den drabbades intresse av att reglerna upprätthålls och den personliga upplevelsen av kränkning som överträdelsen innebär beaktas, likväl som avsikten hos den som diskriminerats. En överträdelse ska bedömas som mer allvarlig när den medfört mer ingripande konsekvenser för den drabbade, exempelvis genom att den som diskriminerats förlorar ett arbete, en bostad eller möjlighet till utbildning. Försvårande omständigheter är även om lagöverträdelsen tar sig för den drabbade skändliga uttryck, sker i offentlighet eller annars är ägnad att väcka allmän uppmärksamhet. Diskrimineringsersättningen ska på ett effektivt sätt motverka överträdelse av lagen, vilket medför att det allmänna intresset av att diskriminering inte ska förekomma i samhället särskilt ska beaktas. I fråga om ersättningens

allmänpreventiva funktion uppställs inga riktlinjer för bedömningen. Däremot framhålls vissa individualpreventiva faktorer, såsom den diskriminerande aktörens omsättning samt tidigare eventuella överträdelser av diskrimineringslagstiftningen.

Den diskriminering som [REDACTED] och [REDACTED] har utsatts för har inte medfört några ingripande konsekvenser av bestående praktisk art, såsom exempelvis en förlorad anställning eller bostad. Det talar för att ersättningen ska bestämmas till avsevärt lägre belopp än vad DO nu yrkat. [REDACTED] och [REDACTED] har dock utsatts för ett omedelbart obehag genom en diskriminering som skett ansikte mot ansikte och som dessutom skett offentligt. Beträffande [REDACTED] ska även beaktas att hon blivit utsatt för ett fysiskt angrepp som hon har uppfattat som mycket obehagligt. Detta bör påverka beloppet i höjande riktning. Vad gäller den personliga upplevelsen av kränkning har tingsrätten inga skäl att ifrågasätta [REDACTED] och [REDACTED] uppgifter om att händelsen har påverkat dem på ett genomgripande sätt. Någon utredning om Veolias omsättning etc. har inte förebringats. Det får dock anses allmänt veterligt att Veolia är ett stort företag med hög omsättning.

I rättsfallet NJA 2006 s. 170 bestämde Högsta domstolen ersättningen till en kvinna som avvisats från en restaurang på grund av sin sexuella läggning till 15 000 kr. Det målet avgjordes dock enligt den tidigare diskrimineringslagen och Högsta domstolen gjorde jämförelser med ersättningsnivåerna enligt skadeståndslagen. Det ligger därför nära till hands att anta att ett liknande fall i dag skulle resultera i högre ersättning. Avgörandet är jämförbart med det förevarande på så vis att det även i det målet var fråga om diskriminering i en offentlig miljö. I ett annat avgörande enligt den tidigare diskrimineringslagstiftningen bestämdes kränkingsersättning till 8 000 kr till en romsk kvinna som deltog i en konferens på ett hotell och som vid tre tillfällen under samma dag blev ifrågasatt om hon hade rätt att använda hotellets kaffeautomat (Göta hovrätts dom den 19 maj 2010 i mål T 3065-09). En romsk kvinna som utsatts för diskriminering genom att ha varit tvungen att betala i förskott för att få tanka bensin har tillerkänts diskrimineringsersättning med 5 000 kr (Göta hovrätts dom den 30 september 2011 i mål FT 198-11). Dessa belopp är att jämföra med mål om

diskriminering med ingripande konsekvenser, där ersättning enligt den nya diskrimineringslagen exempelvis har bestämts till 75 000 kr vid diskriminering på grund av kön och ålder i samband med ett anställningsförfarande (AD 2010 nr 91).

Enligt 5 kap. 1 § tredje stycket diskrimineringslagen kan ersättningen jämkas om det finns särskilda skäl. Enligt förarbetena ska möjligheten till jämkning tillämpas restriktivt. Skäl för jämkning kan vara att spontana, verkliga försök har gjorts för att komma till rätta med situationen och jämkning kan vid allvarliga kränkningar komma i fråga endast i mycket särpräglade undantagssituationer. Det har i målet inte framkommit några omständigheter som talar för att diskrimineringsersättningen ska jämkas. Att Veolia i efterhand har vidtagit ambitiösa och omfattande utbildningsinsatser till följd av händelsen är inte en form av rättelse i egentlig mening och kan enligt tingsrättens mening inte utgöra skäl för jämkning.

Med beaktande av ovan nämnda omständigheter finner tingsrätten att diskrimineringsersättningen i förevarande mål skäligen ska bestämmas till 20 000 kr vardera till [REDACTED] och [REDACTED]

Rättegångskostnader

DO har fått framgång i målet såtillvida att tingsrätten har funnit det utrett att [REDACTED] har diskriminerats på det sätt som DO påstått och att även [REDACTED] har diskriminerats. DO har dock endast fått framgång med en femtedel av yrkat ersättningsbelopp. Eftersom frågan om och hur diskriminering skett varit den fråga som krävt mest resurser och som parterna uppehållit sig längst vid under huvudförhandlingen, ska DO anses vara i allt väsentligt vinnande part. Det faktum att DO endast får framgång med en mindre del av sitt yrkade ersättningsbelopp bör dock få något genomslag i rättegångskostnadernas fördelning.

Tingsrätten prövar skäligt att Veolia får ersätta DO:s utlägg samt fyra femtedelar av DO:s ombudsarvode i målet. Veolia har vitsordat DO:s rättegångskostnader som skäliga i och för sig.

SOLNA TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2012-10-02

T 7805-11

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 401).

Överklagande senast den 23 oktober 2012 ställs till Svea hovrätt men ges in till tingsrätten.

Örjan Härneskog

Maria Edwardsson

Kajsa Wahrenby

SVERIGES DOMSTOLAR

Bilaga

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I TVISTEMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen.

Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten. Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, ska klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till varför omständigheten eller beviset inte åberopats i tingsrätten. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad. Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen. Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

SVEA HOVRÄTT

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga hovrättens avgörande ska Ni göra det genom att skriva till Högsta domstolen.

Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten. Det ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av det överklagade avgörandet.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen (prejudikatskäl) att överklagandet prövas av Högsta domstolen, eller
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som yrkas,
4. varför avgörandet ska ändras,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas,
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om Ni tidigare informerats om att Ni kan komma att delges handlingar i målet/ärendet genom förenklad delgivning, kan förenklad delgivning med Er komma att användas också hos Högsta domstolen om någon överklagar avgörandet dit.